

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Σύγχρονη Εκπαιδευτική Πολιτική ως μοχλός κοινωνικής ανάπτυξης

Αναγνώστου Παναγιώτης
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
Διοίκηση Επιχειρήσεων
ΑΤΕΙ Πάτρας
pananagnostou@gmail.com

Grigorof Alexander
Faculty of Mathematics & Informatics
University of Sofia
alexander_grigorov@fmi.uni-sofia.bg

Αντύπας Γεράσιμος
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
Σχολή Μηχανολόγων
ΑΤΕΙ Πάτρας
gerantypas@ath.forthnet.gr

Περίληψη

Στον 21^ο αιώνα η παιδαγωγική επιστήμη βρίσκεται αντιμέτωπη με ένα μεγάλο στοίχημα: να μετασχηματίσει τη σύγχρονη πολυπολιτισμική κοινωνία σε διαπολιτισμική δημοκρατική κοινωνία, τις θεμελιώδεις αξίες της οποίας όλοι οι πολίτες θα μπορούν να συμμερίζονται και να ταυτίζονται μαζί τους.

Η βασική πρόκληση που καλούνται σήμερα να αντιμετωπίσουν οι πολυπολιτισμικές κοινωνίες, συνίσταται κυρίως στην οργάνωση των σχέσεων μεταξύ ημεδαπών και αλλοδαπών, κατά τέτοιο τρόπο, ώστε η συνάντησή τους να μην οδηγεί σε συγκρούσεις, αλλά στη δημιουργική αλληλεπίδραση των πολιτισμών.

Κάθε εκπαιδευτικό σύστημα είναι ζωντανό κομμάτι μιας ζωντανής κοινωνίας και πάντα εξελίσσεται με βάση τις κοινωνικές αλλαγές και νοοτροπίες. Η γνωστική ανάγκη, οι δεξιότητες, οι συνθήκες διαβίωσης όλα μετεξελισσονται με βάση τις κοινωνικές ανάγκες όπως τούτες διαμορφώνονται με βάση την τεχνολογία, την οικονομία και την κοινωνική ανάπτυξη. Η νέα κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα καταδεικνύει τον πρωτεύοντα ρόλο της γνώσης ως βασικού συστατικού στοιχείου της προσωπικής εξέλιξης και κοινωνικής ανάπτυξης.

Το σχολείο, το οποίο αποτελεί έναν από τους κυριότερους φορείς κοινωνικοποίησης, καλείται σήμερα να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία προϋποθέσεων αποδοχής και αναγνώρισης του πλουραλισμού και της ετερότητας ως βασικών χαρακτηριστικών του κοινωνικού γίγνεσθαι.

Εκτός των παραπάνω ταυτόχρονα η διαφορετικότητα στα επίπεδα γνώσεις μεταξύ των ημεδαπών με των αλλοδαπών καθώς και τα διαφορετικά ερεθίσματα από το οικογενειακό περιβάλλον, όπως η διαφορετική μητρική γλώσσα η διαφορετικότητα στο επίπεδο γνώσεων του ευρύτερου περιβάλλοντος ενός παιδιού κ.α., απαιτούν νέες εκπαιδευτικές μεθοδολογίες που να οδηγούν στο στόχο του ίδιου επιπέδου απόκτησης γνώσης και των δύο ομάδων. Μέχρι το 2011, ένας στους δυο κατοίκους κάτω των 40 χρονών σε μεγαλουπόλεις θα προέρχεται από οικογένειες μεταναστών. Αυτό υποδεικνύει πως η Ενσωμάτωση θα είναι ένα κεντρικό θέμα που θα διαμορφώσει το μέλλον στην Ευρώπη. Ως αποτέλεσμα αυτού, θα

υπάρχει ανάγκη για περισσότερα έργα συνεργασίας, τα οποία θα ενοποιήσουν πρωτοβουλίες ενσωμάτωσης σε διάφορους χώρους, όπως στην εκπαίδευση, στο χώρο εργασίας, στον πολιτισμό και τον αθλητισμό. Σημαντικό, επίσης, θα είναι η βελτίωση της γλώσσας σε νηπιαγωγεία και δημοτικά για τα παιδιά των μεταναστών, όπως και η βελτίωση των προγραμμάτων γλώσσας για τις μητέρες τους

Ο Νόμος 2413 ΦΕΚ Α' 124/14-6/96 αναγνωρίζει την πολυπολιτισμικότητα της ελληνικής κοινωνίας και καθιερώνει την διαπολιτιστική εκπαίδευση στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Η εργασία μας αναφέρεται τόσο στους φορείς που διαμόρφωσαν και διαμορφώνουν την αντίστοιχη εκπαιδευτική πολιτική, τους ρόλους της κάθε σχολικής μονάδας για την διαχείριση της διαφορετικότητας τόσο στο εσωτερικό όσο και εξωτερικό περιβάλλον της καθώς και το ρόλο του εκπαιδευτικού που καλείται να διαχειριστεί αυτή την νέα κατάσταση. Στις μέρες μας γίνεται όλο και πιο φανερό ότι αναδύεται μια κοινωνία με ταχύτητα αυξανόμενες και μεταβαλλόμενες ανάγκες για εκπαίδευση. Υπό τις συνθήκες μιας "κοινωνίας κινδύνου" όπως είναι η σύγχρονη, η συμμετοχή στις διαδικασίες εκπαίδευσης και αντίθετα ο αποκλεισμός από αυτή έχουν έντονες συνέπειες - θετικές ή αρνητικές αντίστοιχα - στο να αποκτήσουν κοινωνικά δικαιώματα ιδίως οι μειονεκτικές και περιθωριοποιημένες ομάδες που μένουν εγκαταλειμμένες πίσω από τη γενική πορεία της κοινωνίας

Λέξεις κλειδιά: Διαπολιτισμικής Εκπαίδευση, Εκπαιδευτική πολιτική, Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών

JEL classifications:

Η ανάγκη της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και η Ελληνική Πραγματικότητα

Όπως αναφέραμε και στην εισαγωγή η σύγχρονη κοινωνία τόσο στην Ελλάδα αλλά και οπουδήποτε στον κόσμο αντιμετωπίζει το φαινόμενο της γρήγορης πρόσβασης και εγκατάστασης οποιουδήποτε σε οποιοδήποτε σημείο του κόσμου. Έτσι η έλλειψη εργασίας σε κάποιο σημείο του κόσμου μπορεί εύκολα να εισάγει πληθυσμό σε ένα άλλο σημείο του κόσμου που έχει ανάγκη εργατικού δυναμικού. Μάλιστα η εξέλιξη πλέον ενός τόπου έχει να κάνει άμεσα με την δυνατότητα υποδοχής ή εξαγωγής νέου δυναμικού τόσο για την κάλυψη των αναγκών εργασίας όσο και για την υιοθέτηση νέων ιδεών και γνώσεων και την γρήγορη εφαρμογή τους στην αντίστοιχη περιοχή.

Αντίστοιχα λόγω της σημερινής πραγματικότητας αλλά και για τις ανάγκες του μέλλοντος κάθε άτομο καλείται να ετοιμάζεται για τις ανάγκες μιας παγκόσμιας αγοράς και πραγματικότητας και όχι μόνο για τις τοπικές απαιτήσεις κάθε τόπου. Το άτομο πλέον έχει να προσφέρει τις γνώσεις και δεξιότητες του σε ένα παγκόσμιο περιβάλλον και αυτό φέρνει την ανάγκη σε πλήρη αλλαγή στις κατευθύνσεις της εκπαίδευσης ώστε να το ετοιμάσουν κατάλληλα και με τον καλύτερο τρόπο.

Έτσι η εκπαίδευση δεν πρέπει να εστιάζει μόνο στο πως θα εκπαιδεύει μαθητές ενός συγκεκριμένου τόπου αλλά ανομοιογενείς μαθητές με τελείως διαφορετικές πολιτισμικές εμπειρίες αλλά που θα έχει κοινό στόχο να τους ετοιμάσει για την διαβίωση τους σε ένα παγκόσμιο περιβάλλον.

Η εξέλιξη της προσωπικότητας του μαθητή και η κοινωνικοποίηση του εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις άμεσες ή έμμεσες επιδράσεις που

δέχεται από το άμεσο και έμμεσο περιβάλλον. Με αυτό το σκεπτικό η κοινωνικοποίηση των Ελληνοπαίδων του εξωτερικού λαμβάνει χώρα κάτω από ποικίλες πολυπολιτισμικές και πολυγλωσσικές συνθήκες (ΗΠΑ, Καναδά, Αυστραλία, Ν. Αφρική, κ.α.).

Η εξέλιξη της προσωπικότητας και της κοινωνικοποίησης των μαθητών (αλλοδαπών και μεταναστών) από διαφορετικές πολιτισμικές κουλτούρες θα πρέπει να συντελείτε και στον Ελλαδικό χώρο με παρόμοιο τρόπο (Δαμανάκης, 1999 σελ. 1-20)

Με την εισβολή δηλαδή των χιλιάδων οικονομικών μεταναστών και προσφύγων από γειτονικές χώρες η Ελληνική κοινωνία τα τελευταία έτη γίνεται σταδιακά πολύ-πολιτισμική, πολύ-γλωσσική και πολύ-φυλετική. Επομένως η εκπαιδευτική πολιτική και το πρόγραμμα σπουδών στο σχολείο πρέπει να αντανακλούν μια θετική αντίληψη για τους διαφορετικούς πολιτισμούς και φυλές που τώρα απαρτίζουν το σχολείο και την Ελληνική κοινωνία.

Οι ντόπιοι αλλά και οι αλλοδαποί μαθητές (όπως και τα παιδιά των ομογενών Ελλήνων του Εξωτερικού) πρέπει μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία:

να αποκτήσουν οικουμενική εικόνα της Ελληνικής κοινωνίας,
να κατακτήσουν γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες ώστε να συμβιώσουν αρμονικά σε μια δημοκρατική κοινωνία, και να ευαισθητοποιηθούν και να αποδεχθούν τη διαφορετικότητα ως κοινωνική αναγκαιότητα (Γεωργογιάννης, 1997).

Πραγματικά υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που δεν μπορούν να καταλάβουν γιατί ο καθένας μπορεί να είναι διαφορετικός (να απολαμβάνει το φαγητό που του αρέσει, να πρεσβεύει τη θρησκεία που τον αντιπροσωπεύει, να ντύνεται με τον τρόπο που τον ενδιαφέρει, κ.α.).

Στην Ελληνική εκπαιδευτική πολιτική ο μονο-πολιτιστικός προσανατολισμός του σχολείου που είναι φανερός στη διδακτέα ύλη και στον τρόπο διδασκαλίας στο σχολείο σιγά-σιγά φαίνεται ότι συμπληρώνεται από θέσεις και στάσεις που προωθούν την οικουμενικότητα και τις ίσες ευκαιρίες.

Η Εκπαιδευτική μονάδα ως φορέας διαμόρφωσης εσωτερικής εκπαιδευτικής πολιτικής

Στο επίπεδο της εκπαιδευτικής πολιτικής με το Νόμο 2413 του 1996 αναγνωρίζεται η πολυπολιτισμικότητα της ελληνικής κοινωνίας και καθιερώνεται η διαπολιτισμική εκπαίδευση στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Σύμφωνα με το νόμο σκοπός της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης είναι η «οργάνωση και λειτουργία σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για την παροχή εκπαίδευσης σε νέους με εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές ή μορφωτικές ιδιαιτερότητες». (Μάρκου Γ.Π.)

Στο επίπεδο του σχολείου, όταν δεν υπάρχει δυνατότητα ξεχωριστού εθνοτικού σχολείου, πρέπει να δίνετε υπέρμετρη βαρύτητα σε προγράμματα ενίσχυσης της εθνοτικής ταυτότητας, της μητρικής γλώσσας και της διγλωσσίας. Το πρόγραμμα του σχολείου, θα πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη τη διαφορετικότητα και να ανταποκρίνεται στον τρόπο μάθησης, την ιστορία, τη θρησκεία και τις εμπειρίες των μαθητών από τις διάφορες εθνοπολιτισμικές ομάδες. Θα πρέπει, επίσης, να τους καλλιεργεί τις

αναγκαίες ικανότητες και δεξιότητες ώστε να μπορούν να λειτουργούν με επιτυχία στο πλαίσιο της εθνοπολιτισμικής τους ομάδας και να συμμετέχουν ενεργά σε κοινωνικές δραστηριότητες που την ενισχύουν και την αναδεικνύουν.

Κεντρικός στόχος, θα πρέπει να είναι η διαμόρφωση συνθηκών συνεργασίας και ο εφοδιασμός όλων των μαθητών με τα βασικά εφόδια για τη ζωή, αλλά και με διαπολιτισμικές ικανότητες και δεξιότητες για να είναι σε θέση να λειτουργούν με επάρκεια σε εθνικό και υπερεθνικό περιβάλλον και να προασπίζονται βασικές δημοκρατικές αρχές για μια πιο ανθρώπινη κοινωνία. (Μάρκου Γ.Π.)

Δεν πρέπει να ενθαρρύνεται η διάδοση των διαπολιτισμικών σχολείων, αλλά η διάδοση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Κι αυτό διότι τα σχολεία αυτά συμβάλλουν στην απομόνωση και το διαχωρισμό των μαθητών και δεν ενισχύουν την πολιτισμική ώσμωση και κοινωνικοποίησή τους.

Έτσι στόχος πρέπει να είναι η διαπολιτισμική ιδέα και να διαπερνά ως αρχή, δομή και λειτουργία σε όλα τα δημόσια σχολεία. Το δημόσιο σχολείο για να υπηρετήσει τους παραπάνω στόχους πρέπει:

να λειτουργεί ως ολοήμερο,
να παρέχει στους μαθητές τη δυνατότητα να επιλέγουν μαθήματα, που θα αναπτύσσουν τις ιδιαίτερες κλίσεις τους,
να έχει μαθητές γηγενείς και αλλόγλωσσους και να τους προσφέρει από κοινού διδασκαλία,
να δίνει στους μαθητές τη δυνατότητα να μελετούν τα μαθήματά τους μέσα στο σχολείο με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών,
να διαθέτει εκπαιδευτικούς ευέλικτους στη διδακτική μεθοδολογία και με γνώση της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας,
να παρέχει διδασκαλία της ιστορίας και της γλώσσας της χώρας προέλευσης των μαθητών, της χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών και άλλων καινοτομικών μαθημάτων

Έτσι το σχολείο πρέπει να οργανωθεί με βάση τους παρακάτω άξονες:

- Συστηματική εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας - διδασκαλία της μητρικής γλώσσας των μαθητών. Οργανωμένη ενισχυτική/εξατομικευμένη διδασκαλία στα γλωσσικά μαθήματα (Οργάνωση φροντιστηριακών τμημάτων). Ειδικά δηλ. προγράμματα, για την κατάκτηση ακαδημαϊκής ικανότητας στην ελληνική γλώσσα, ως απαραίτητη προϋπόθεση για τη σχολική τους επιτυχία.
- Βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής του ολοήμερου σχολείου (χώροι φαγητού, ξεκούρασης, δραστηριοτήτων) και της οργάνωσής του (στελέχωση, πόροι, προγράμματα) και εμπλουτισμός με κατάλληλο εκπαιδευτικό και εποπτικό υλικό.
- Ενίσχυση του κοινωνικού χαρακτήρα του ολοήμερου (δωρεάν γεύματα και υλικού σε μαθητές). Προώθηση και ενίσχυση της συνεργασίας και της αλληλεγγύης με τους γονείς και τις οικογένειες των μαθητών - διδασκαλία και εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας σε απογευματινά τμήματα. Εμπλουτισμός του προγράμματος με διαπολιτισμικές δραστηριότητες.
- Παρουσία δίγλωσσου εκπαιδευτικού, ειδικευμένου και καταρτισμένου σε θέματα διαπολιτισμικής και δίγλωσσης εκπαίδευσης, από τη χώρα προέλευσης των μαθητών.
- Αναμόρφωση και αναπροσαρμογή των προγραμμάτων και της φιλοσοφίας του ολοήμερου στην κατεύθυνση δημιουργίας ενιαίου σχολείου και όχι δύο μορφών εκπαίδευσης, όπως είναι τώρα.

- Θεσμοθέτηση Υπευθύνου Σύμβουλου Συντονιστή Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης σε κάθε Διεύθυνση Εκπαίδευσης. Ο οποίος θα έχει εξειδικευμένες γνώσεις στο συγκεκριμένο θέμα και θα είναι σε θέση να δίνει κατευθυντήριες γραμμές και συμβουλές στους εκπαιδευτικούς στο πώς να χειριστούν διάφορες καταστάσεις σχετικά με τους αλλόγλωσσους μαθητές. Ρόλος του επίσης θα είναι (σε συνεργασία με τους Σχ. Συμβούλους) να ενημερώνει τους εκπαιδευτικούς για τις δράσεις, τα προγράμματα και ότι έχει να κάνει γενικά με θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Συντονίζει τις δράσεις και παρεμβαίνει στα σχολεία παρέχοντας κάθε δυνατή στήριξη τόσο στους μαθητές όσο και στους γονείς των μαθητών (ενδυνάμωση και συμβουλευτική παρέμβαση).
- Να υπάρχει Διεπιστημονική Ομάδα παροχής Συμβουλευτικής & Ψυχολογικής στήριξης, σε κάθε Διεύθυνση ή Γραφείο Εκπαίδευσης. Στην ομάδα εντάσσεται και ο Υπεύθυνος διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Η Διεπιστημονική Ομάδα, η οποία θα αποτελείται από Παιδοψυχολόγους, Ψυχολόγους, Κοινωνικούς Λειτουργούς, θα έχει ως στόχο: να συμβάλλει στην καλύτερη λειτουργία των Σχολικών Μονάδων και στην αντιμετώπιση, εντός του σχολείου, ποικίλων ζητημάτων (όπως επιθετικότητα, μαθησιακές δυσκολίες, προβλήματα συμπεριφοράς, ψυχολογικά και οικογενειακά προβλήματα, διαπροσωπικές σχέσεις κ.ά.) καθώς και την παροχή βοήθειας/στήριξης και στρατηγικών αντιμετώπισης για την επίλυσή τους.

Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για την Διαπολιτισμική εκπαίδευση και επαγγελματική εξέλιξη

Η επαγγελματική εξέλιξη του εκπαιδευτικού συνδέεται με την βασική εκπαίδευση, την υποδοχή του το σχολείο ως νεοδιοριστού και με την άσκηση του έργου του κατά τη διάρκεια της θητείας του.

Η μεταβαλλόμενη φύση του σχολείου και κατ' επέκταση του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου, καθιστά απαραίτητη την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών προκειμένου το εκπαιδευτικό σύστημα να προσαρμόζεται στις κοινωνικές και πολιτιστικές απαιτήσεις

Ο εκπαιδευτικός στα πλαίσια της διαπολιτισμικής διάστασης της εκπαίδευσης, σύμφωνα με διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία είναι αναγκαίο να λαμβάνει υπόψη του ορισμένες βασικές αρχές, για να ανταποκριθεί με επιτυχία σ' αυτή την εκπαιδευτική πρόκληση της εποχής μας, τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, όπως:

- Να θεωρεί τον εαυτό του δάσκαλο όλων των μαθητών της τάξης, διότι ο κάθε μαθητής είναι μεν διαφορετική προσωπικότητα με διαφορές στο γλωσσικό, πολιτισμικό και μορφωτικό επίπεδο, αλλά όλοι, γηγενείς και μη μαθητές, έχουν το ίδιο δικαίωμα στη μάθηση.
- Να λάβει υπόψη του ότι ο «διαφορετικός» μαθητής, για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του νέου σχολείου, έχει ανάγκη από την εξασφάλιση ευνοϊκού κλίματος στην τάξη και την εδραίωση της συναισθηματικής και ψυχολογικής ασφάλειάς του.
- Να ενθαρρύνει την αναφορά σε γλωσσικά και πολιτισμικά δεδομένα της χώρας προέλευσης των αλλοδαπών μαθητών, έτσι ώστε να επιδιώκεται μια αλληλογνωριμία των μαθητών της τάξης.
- Να επιδιώκει μεθόδους διδασκαλίας και δραστηριότητες που ευνοούν την αλληλεπίδραση και την επικοινωνία μεταξύ των μαθητών (Νικολάου, 2000).
- Να ενθαρρύνει τους μαθητές να αισθάνονται υπερήφανοι για την πολιτισμική τους κληρονομιά και σεβασμό για τους άλλους (Μπερερής, 2005).

- Να συνεργάζεται με τους γονείς των αλλοδαπών μαθητών του, έτσι ώστε οι γονείς να στηρίζουν την εκπαίδευση των παιδιών τους και οι ίδιοι οι μαθητές θα νιώθουν πολιτισμικά καταξιωμένοι όταν βλέπουν τους γονείς τους να γίνονται αποδεκτοί από τους εκπαιδευτικούς (Γκόβαρης, 2001).

Γενικά, ο κάθε εκπαιδευτικός θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις αρχές της διαπολιτισμικότητας, έτσι ώστε ο αλλοδαπός μαθητής να αναπτύξει τον επικοινωνιακό του λόγω και να δέχεται στήριξη στο συναισθηματικό και ψυχολογικό τομέα, ώστε να γίνει όσο πιο ομαλά η ένταξή του στην ομάδα.

Τα τελευταία χρόνια, η σημαντική ανάπτυξη του χώρου της εκπαίδευσης παιδιών με γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, σε συνδυασμό με την άμεση προοπτική της σχολικής ένταξής τους στο περιβάλλον της "κανονικής" τάξης, έχει οδηγήσει στην ανάδειξη νέων αναγκών επιμόρφωσης για τους εκπαιδευτικούς. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού γίνεται πολυδιάστατος, δυσκολότερος, και απαιτεί συνεχή ενημέρωση και επιμόρφωση, στο πλαίσιο μιας κοινωνίας πολυπολιτισμικής και ανοικτής στο διαφορετικό, το άλλο. Ωστόσο, η απουσία παροχής γνώσεων και δεξιοτήτων διαπολιτισμικής προσέγγισης κατά τις προπτυχιακές σπουδές των εκπαιδευτικών δεν επιτρέπει την ορθή αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών ιδιαιτεροτήτων των παλιννοστούντων και των αλλοδαπών μαθητών. Η αρνητική προοπτική που διαγράφεται με αυτές τις συνθήκες για την ποιοτική εκπαίδευση όλων των παιδιών, γηγενών και αλλοδαπών, και την αποφυγή του σχολικού τους διαχωρισμού, επιδεινώνεται από την ελλιπή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας. Οι εκπαιδευτικοί αφήνονται ουσιαστικά χωρίς στήριξη να αντιμετωπίσουν μόνοι τους τα ιδιαίτερα προβλήματα των παιδιών στην τάξη και δυστυχώς συχνά αποτυγχάνουν ή ακόμη αρνούνται να αναλάβουν οποιαδήποτε ευθύνη (Γκότοβος Α. 2002).

Η επιμόρφωση μέσα στο σχολείο καθιερώνει τη μικρή σχολική κοινότητα ως μονάδα μάθησης, όπου συνεργατικά επισημαίνονται και αντιμετωπίζονται – με συγκεκριμένους τρόπους – τα προβλήματα του κάθε σχολείου και του κάθε εκπαιδευτικού μέσα σ' αυτό. Βέβαια, μια τέτοια διαδικασία και προσέγγιση της εκπαιδευτικής πράξης παρουσιάζει ορισμένα μειονεκτήματα και δυσκολίες στον τομέα της οργάνωσης, όπως είναι η αύξηση του οργανωτικού κόστους λειτουργίας της επιμόρφωσης το οποίο προκύπτει από την εφαρμογή της σε κάθε σχολική μονάδα. Επιπλέον, η αναγωγή του κάθε σχολείου χωριστά σε αυτόνομη μονάδα επιμόρφωσης αδυνατεί να καλύψει ένα ευρύ φάσμα προσωπικών αναγκών και εκπαιδευτικών ενδιαφερόντων, αφού κάθε σχολείο δεν μπορεί να διαθέτει ούτε την ποικιλία και την αρτιότητα των αναγκαίων μέσων ούτε και τα κατάλληλα πρόσωπα για την υποστήριξη μιας δυναμικής επιμορφωτικής πολιτικής (Γκότοβος Α. 2002).

Είναι ασφαλώς μια αδυναμία, που ωστόσο μπορεί να ξεπεραστεί με την οργάνωση περιφερειακών επιμορφωτικών σεμιναρίων, στο πλαίσιο των οποίων μπορούν να συνεργάζονται πολλά σχολεία μαζί και να ανταλλάσσουν εμπειρίες και προβληματισμούς σε θέματα διδακτικής μεθοδολογίας και παιδαγωγικής προσέγγισης.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, οφείλει να συνδέεται με την καθημερινή σχολική πρακτική, τις εμπειρίες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί στην τάξη και με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα τους.

Ειδικότερα, προτείνεται :

- επιμόρφωση του εκπαιδευτικού από την υπηρεσία του (πρόγραμμα οργανωμένων δραστηριοτήτων με σκοπό τη συνεχή επαγγελματική βελτίωση και εξέλιξη των εκπαιδευτικών και των διευθυντών των σχολείων),
- αυτοεπιμόρφωση (ενεργοποίηση εκπαιδευτικών σε τοπικό επίπεδο και σε εθελοντική βάση, ενθάρρυνση εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών). Δίνεται η δυνατότητα οργάνωσης από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν στην ίδια περιοχή και έχουν κοινά ενδιαφέροντα και ανάγκες. Δημιουργούνται έτσι πυρήνες για ομάδες εργασίας, συγγραφή σχολικών εγχειριδίων, διεξαγωγή έρευνας, διαμόρφωση θεμάτων για διαλέξεις,
- ανοιχτή εξ αποστάσεως επιμόρφωση (ανεξάρτητη και αυτόνομη μάθηση με όχι διαρκή ή άμεση επίβλεψη από τους διδάσκοντες και αντικατάσταση συμβατικής διδασκαλίας από εκπαιδευτικό υλικό,
- επιμορφωτικό δίκτυο (συστηματικός συντονισμός διαφοροποιημένης επιμόρφωσης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο - ανάλογα με τις ανάγκες - και με αναβάθμιση ρόλου των ΠΕΚ, αλλά και με διαφοροποίηση μορφών ενδοσχολικής επιμόρφωσης με στόχο προώθηση εκπαιδευτικών αλλαγών και καινοτομιών.

Το Υπουργείο επίσης στην προσπάθειά του να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανάγκες των αλλόγλωσσων μαθητών πρέπει να ενισχύσει το θεσμό της ενισχυτικής διδασκαλίας, μέσα από τμήματα ταχύρυθμης εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας, να δημιουργήσει Οδηγούς υποδοχής, να προσθέσει διαπολιτισμικά στοιχεία στα νέα αναλυτικά προγράμματα και σχολικά εγχειρίδια, να προώθηση εξειδικευμένο εκπαιδευτικό και επιμορφωτικό υλικό κατάλληλο για διαπολιτισμική εκπαίδευση και φυσικά να φροντίσει μέσα από εξειδικευμένα σεμινάρια να ενημερωθούν σχετικά όλοι οι εμπλεκόμενοι εκπαιδευτικοί.

Επίλογος - Συμπεράσματα

Η ενσωμάτωση των μεταναστών είναι σημαντικό στοιχείο της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης την οποία προοδευτικά αναπτύσσει και το σχολικό σύστημα αναγνωρίζεται ως χώρος ενσωμάτωσης. Στις περισσότερες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η διαπολιτισμική προσέγγιση συμπεριλαμβάνεται στους γενικούς σκοπούς των εκπαιδευτικών αναλυτικών προγραμμάτων.

Οι δημογραφικές αλλαγές έχουν προφανώς αντίκτυπο στο εκπαιδευτικό σύστημα, το οποίο καλείται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία προϋποθέσεων αποδοχής και αναγνώρισης του πλουραλισμού και της ετερότητας ως βασικών γνωρισμάτων των σύγχρονων κοινωνιών. Η εκπλήρωση του ρόλου αυτού απαιτεί προσαρμογή του ίδιου του εκπαιδευτικού συστήματος στα νέα δεδομένα κοινωνικοποίησης που χαρακτηρίζουν την εποχή μας (Γκόβαρης, 2001).

Απαιτεί ταυτόχρονα -πέρα από την αναθεώρηση του νομοθετικού πλαισίου, του Αναλυτικού Προγράμματος και των προσφερόμενων προγραμμάτων και διδακτικού υλικού- τον εφοδιασμό των εκπαιδευτικών με σύγχρονες γνώσεις και δεξιότητες, οι οποίες θα τον καταστήσουν ικανό να χρησιμοποιεί την κατάλληλη μεθοδολογία και να εφαρμόζει τις απαραίτητες στρατηγικές, ώστε το εκπαιδευτικό του έργο να είναι αποτελεσματικό.

«...ο εκπαιδευτικός στην πορεία της επαγγελματικής του ανάπτυξης έχει βασικές ανάγκες για ανανέωση, βελτίωση και υποστήριξη των δεξιοτήτων εκείνων που θα τον καταστήσουν πιο αποτελεσματικό στο έργο του ως δασκάλου, σε σχέση με την υποδοχή και υποστήριξη των αλλοδαπών, αλλά και ντόπιων μαθητών σε μια κοινή πορεία μάθησης και συμβίωσης.» (Γκανέτσου & Ρέππα, 2007).

Η υλοποίηση λοιπόν προγραμμάτων ανάπτυξης γλωσσικών δεξιοτήτων και απόκτησης ικανότητας επικοινωνίας, θα καταστήσει δυνατή την εκπαίδευση και ένταξη των αποκλεισμένων ομάδων στην αγορά εργασίας και η πολιτισμική διαφορετικότητα των ομάδων αυτών θα διαμορφώσει τους όρους για μια πολυπολιτισμική / διαπολιτισμική συνύπαρξη. Η εκπαιδευτική δε διαδικασία θα είναι αυτή που θα επιτρέψει στους εκπαιδευόμενους να αποκτήσουν τις αναγκαίες γνώσεις και δεξιότητες ώστε να «αποκτήσουν» από τους ντόπιους την αποδοχή της διαφορετικότητας τους.

Βιβλιογραφία

- Γεωργογιάννης, Π (1997) Εκπαίδευση και Διαπολιτισμική Επικοινωνία. Αθήνα: Gutenberg.
- Γκόβαρης, Χ. (2001). Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Αθήνα: Ατραπός.
- Γκότοβος, Α. (2002). Παιδαγωγική αλληλεπίδραση. Επικοινωνία και κοινωνική μάθηση στο σχολείο. Αθήνα: Gutenberg
- Γκανέτσου, Χ. & Ρέππα, Γ. (2007). Το πολυπολιτισμικό δημοτικό σχολείο και οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών στην διαπολιτισμική αγωγή. Μια εμπειρική έρευνα. Ανακτήθηκε 13 Ιανουαρίου 2011 από <http://www.inpatras.com/praktika/synedrio2007/eisigiseis/ganetsourep a.php>.
- Δαμανάκης, Μ (1998) Η Εκπαίδευση των Παλιννοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών στην Ελλάδα (Διαπολιτισμική Προσέγγιση). Εκδόσεις Gutenberg.
- Δαμανάκης, Μ (1999) Παιδεία Ομογενών. Έκδοση Πανεπιστημίου Κρήτης.
- Μάρκου, Γ.Π. (1997), Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Αθήνα.
- Μαυρογιώργος, Γ. (1999β). Αρχές οργάνωσης εκπαιδευτικής μονάδας ως φάρα διαμόρφωσης και άσκησης εκπαιδευτικής πολιτικής, στο: Αθανασούλα-Ρέππα, Α., Δακοπούλου, Α., Κουτούζη, Μ., Μαυρογιώργος, Γ., Χαλκιώτης, Δ. (Επιμ.), Διοίκηση εκπαιδευτικών μονάδων, τόμος Α', κεφ.4, Πάτρα, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, σελ. 152.
- Μαυρογιώργος, Γ. (2005). Το Σχολείο και ο Εκπαιδευτικός: Μια σχέση ζωής και σχετικής αυτονομίας στην υπόθεση της επαγγελματικής ανάπτυξης, στο: Μπαγάκης, Γ. (Επιμ.), Επιμόρφωση και Επαγγελματική Ανάπτυξη του Εκπαιδευτικού, Αθήνα, Μεταίχμιο, σελ. 348-354 .
- Παζάρσκη, Μ., Μητσόπουλος, Κ., Χασιώτου, Αικ. και Χριστοδούλου, Π. (2009) "Η Εκπαίδευση Ενηλίκων στην Ελλάδα ως Μέσο Προώθησης της Επιχειρηματικότητας", Διοικητική Ενημέρωση, Τεύχος 48, Ιαν.-Φεβ.-Μαρ. 2009, σελ. 32-38.
- European Commission, Standing Group on Indicators and Benchmarks (Ιούλιος 2003), Implementation of Education and Training 2010.
- Eurydice, the Information Network on Education in Europe (2001), Basic Indicators on the Incorporation of ICT into European Education Systems: Facts and Figures, 2000/01 Annual Report. European Commission Directorate General for Education and Culture, Brussels http://www.eurydice.org/Documents/TicBI/en/IBTIC_EN.pdf).
- Karanassios, N., Pazarskis, M., Mitsopoulos, K. and Chasiotou, A. (2009) "Teaching Youth Entrepreneurship into a European Framework of Analysis: Evidence from Higher Education in Greece", 2009 IJEB International Conference on Economic and Business Issues, sponsored

- by the Indian Journal of Economics and Business-IJEB-USA, December 19-21, 2009, New Delhi, India, Conference Proceedings.
- <http://www.elemedu.upatras.gr/eriande/synedria/> .Ανακτήθηκε 13 Δεκεμβρίου 2010
- <http://edu4adults.blogspot.com>. Ανακτήθηκε 27 Δεκεμβρίου 2010
- <http://www.pess.gr/>. Ανακτήθηκε 4 Ιανουαρίου 2011
- Banks, J (1994) Multiethnic Education. Allyn and Bacon.
- DeVillar, R. C. Faltis and J. Cummins (1994) Cultural Diversity in Schools: from rhetoric to practice. State University of New York.
- Modgil S, G. K. Verma, K. Mallick and C. Modgil (1986) Multicultural Education: The interminable debate. The Falmer Press.
- Thompson, I (1988) Bilingualism. MA dissertation. University of Durham, England.
- Tiedt, P. and I. Tiedt (1999) Multicultural Teaching. Allyn and Bacon.
- Νόμος 2413/17-6-1996 (ΦΕΚ 124, τεύχος Α΄) Κεφάλαιο Ι΄: Διαπολιτισμική Εκπαίδευση